

UDK 248.1:226.2 Mt 7,1-5
Izvorni znanstveni rad
Primljeno 02/04.

ZABRANA SUĐENJA I POTICAJ NA ISPRAVLJANJE (MT 7,1-5).¹
GOVOR NA GORI DRUGE NE SUDI A SVAKI ISPRAVAK POČINJE OD SEBE

Nikola HOHNJEC, Zagreb

Sažetak

Matejev odlomak (7,1-5) Govora na gori (5 – 7) donosi Isusovu zabranu suđenja (7,1). Suđenje i mjerenje vraćaju se čovjeku poput bumeranga (7,2). Isus pretjeranom slikom brvna naglašava svijest vlastite krivnje, a neznatnom slikom truna umanjuje tuđu (7,3-4). Valja stoga ukloniti brvno, veliku vlastitu prepreku, a tek onda se smije prijeći na ispravljanje drugih (7,5).

Matejev odlomak o zabrani suđenja i poticaju na ispravljanje slaže se u svemu s Lukom, osim što je taj paralelni govor o suđenju ili o izričitoj osudi (6,37-38.41-42) prekinut umetkom o slijepčevom vođenju slijepca i kako učenik ne nadilazi učitelja (6,39-40). Nadalje Lukin odlomak iza zabrane osuđivanja govori o milosrđu izraženom opraštanjem. Luka tek ovdje, mnogo opširnije od Mateja, govori o dobrohotnosti, tj. velikodušnom darivanju. Inače se samo još Mt 7,2b: »I mjerom kojom mjerite mjerit će vam se« čita u Mk 4,24b: »Mjerom kojom mjerite mjerit će vam se. I nadodat će vam se«. Ovdje kod Marka, ali u manjoj mjeri od Luke, također se govori o proširenju darivanja.

Predaja je svejedno složena: Matejeve i Lukine izreke o suđenju uzete su iz izvora Q, izreka o mjerenju ima trostruku predaju (Mt 7,2b; Mk 4,24b; Lk 6,38c), a izreke o trunu i brvnu opet potječu iz zajedničkog izvora Q (Mt 7,3-5; Lk 6,41-42). Prethodnicu Matejevom odlomku o zabrani suđenja i pozivu na ispravljanje čini zapovijed ljubavi prema neprijatelju (5,43-48).

Ovdje poduzeta biblijsko-teološka analiza odlomka Mt 7,1-5 polazi od konteksta i obrađuje suđenje, mjerenje, tuđi trun i vlastito brvno. Zaključno rečeno Isus traži radikalno nesuđenje drugih. Evandeosko izlaganje vodi neminovnom vlastitom ispravku a tek onda dopušta možebitno omanje ispravljanje u bratsko-sestrinskoj novozavjetnoj zajednici.

Ključne riječi: suđenje, osuđivanje, velikodušnost u mjerenju, trun, brvno, ispravljanje.

¹ Organizator mi je međunarodnog simpozija »O govoru na gori« (Mt 5 – 7) u prvoj polovini prosinca 2003. godine u Splitu jednostavno po svom nahodanju i uhodanoj podjeli tog dijela Evandelja po Mateju bio ponudio taj određeni odlomak kao izlaganje i kasniji pisani rad za objavljivanje.

1. Tekst:

1.1. *Isusova zabrana: 'Ne sudite!'*

»Ne sudite da ne budete suđeni! ²Jer sudom kojim sudite bit ćete suđeni. I mjerom kojom mjerite mjerit će vam se. ³Što gledaš trun u oku brata svojega, a brvna u oku svome ne opažaš? ⁴Ili kako možeš reći bratu svomu: 'De da ti izvadim trun iz oka', a eto brvna u oku tvom? ⁵Licemjere, izvadi najprije brvno iz oka svoga pa ćeš onda dobro vidjeti izvaditi trun iz oka bratova!« (Mt 7,1-5).

1.2. *Isusov poziv na milosrđe i dobrohotnost*

»Ne sudite i nećete biti suđeni. Ne osuđujte i nećete biti osuđeni. Praštajte i oprostit će vam se. ³⁸Dajite i dat će vam se: mjera dobra, nabijena, natresena, preobilna dat će se u krilo vaše jer mjerom kojom mjerite vama će se zauzvrat mjeriti. ⁴¹Što gledaš trun u oku brata svojega, a brvna u oku svome ne opažaš? ⁴²Kako možeš kazati bratu svomu: 'Brate, de da izvadim trun koji ti je u oku', a sam u svom oku brvna ne vidiš? Licemjere! Izvadi najprije brvno iz oka svoga pa ćeš onda dobro vidjeti izvaditi trun što je u oku bratovu« (Lk 6,37-38.41-42).²

2. Opseg perikope

Ovdje ne kanimo prelaziti zadani okvir odlomka Mt 7,1-5 jer druge pojedine dijelove Govora na gori obrađuju drugi kolege. Ipak valja na početku kao i kod izlaganja dotaknuti i bliži odnosno daljnji kontekst dotične perikope. Završno Matejevo poglavlje (7) Govora na gori pruža niz istančanih naznaka za učeničko ponašanje i život zajednice: manje su snažno povezane a dosta raspršene i vode do velikih zaključaka u 7,21-27 o izvršenju volje Božje i gradnji na čvrstom temelju. Konačna opaska (7,27) govori da je sav govor krivo prihvaćen i loše saslušan ako njegov navještaj nije sproveden u djelo.³ Matejev odlomak (7,1-5) sadrži prvo zaokruženu cjelinu koja se sastoji od redaka 1-2 u množini kao i ranije zapovijedi (6,19.25), a reci 3-5 tvore drugu zaoštrenu mudrosnu cjelinu kao opomenu u jednini o ispravljanju drugih (usp. Mt 5,21-26.27-30.38-42).⁴ Impera-

² Lukin tekst ne izlaže se međutim jednakomjerno jer Luka je mjestimično opširniji od Mateja, Lukin tekst je prekinut i ne stoji na istom mjestu a ima i drukčiji kontekst kao uostalom cijeli Lukin inače kraći Govor u polju (6,17-49).

³ Usp. U. NERI, *Il discorso della montagna*, Catechesi biblica su Mt 5 – 7, Ancora Editrice, Milano 1998., 118.

⁴ Usp. U. LUZ, *Das Evangelium nach Matthäus*, 1. Teilband, Mt 1 – 7, (Evangelisch-katholischer Kommentar zum Neuen Testament), Benzinger Verlag, Zürich, Einsiedeln, Köln, Neukirchener Verlag, Neukirchen Vluyn 1985., 376.

tivi iz Matejeve perikope, tipični su za završni dio govora. Oni se nastavljaju te izdvajaju neposredno iza našeg odlomka zabranu u svezi dobrih svetih stvari koje se ne smiju obezvrijediti i obeščastiti (7,6). Tako P. Ferrari odlomak proširuje na 7,1-6.⁵ Isti autor a i raniji J. C. Fenton i R. Schnackenburg odlomak još šire navode i naslovljuju ga kao uputu za bratsko-sestrinsku zajednicu sve do 12. retka (7,1-12).⁶ Posrijedi su svakako važne predaje o kršćanskoj zajednici. U njezine temelje pripada okupljanje pa stoga slijedi zahtjev za molitvom (7,7-11) koja je ovom odlomku već obilnije prethodila (6,5-15). Neposredni kontekst sadrži također molitvu za kraljevstvo Božje (6,33) i svagdanje brige (6,34). Već u ranijoj molitvi očenaša stoji opraštanje: »I otpusti nam duge naše kako i mi otpustismo dužnicima svojim« (Mt 6,12).⁷ Govor na gori u prethodnoj izjavi Mt 5,17 govori kao i u Mt 7,12 o Zakonu i Prorocima. Jer zajednica je pozvana na dobra djela i odgovornost prema drugima. U njoj valja opraštati, biti milosrdan poput nebeskog Oca (18,21-35). U obrađivanju zadane teme ipak se ostaje strogo kod izdvojenog odlomka Mt 7,1-5. Ovdje se ne odbacuje sudska djelatnost već osuda i kritiziranje bližnjih (Mt 7,1-2). U Mt 7,3-5 tri se puta rabi zajedničarski motiv 'brata'.⁸ Tu se traži izmirenje kao uvjet bilo kakvog sudjelovanja na bogoštovlju. Bratsko-sestrinsko ispravljanje u zajednicama slijedi postupak i dosljednost u negativnom ophođenju ali i zajednički nadobudni pothvat u molitvi (Mt 18,15-20). Teško je naime i gotovo nemoguće nekog drugog čovjeka ispravno suditi jer po mišljenju J. Schmida sud i osuda pripadaju eshatologiji gdje je Bog jedini sudac.⁹ Pogled na kontekst zasebnog i zaokruženog odlomka Mt 7,1-5 pokazuje ukorijenjenost tog evanđeoskog sadržaja. Tako je opravdana zasebna biblijsko-teološka analiza pojedinih redaka i čitavog odlomka.

3. Tumačenje pojedinih redaka

Sam tekst diktira metodu rada, a to je jednostavna egzegeza ili čitanje s razumijevanjem. Inače Matejev tekst (7,1-5) o nesuđenju sadrži naime dvije cjeline: retke 1-2 o suđenju i retke 3-5 s prisposodobom o tuđoj krivici kao trunu i vlastitij

⁵ Usp. P. FERRARI, *Il discorso della montagna*, La nuova Legge, Edizioni San Paolo, Milano 1999., 67.

⁶ ISTO. Usp. i R. SCHNACKENBURG, *Matthäusevangelium 1,1 – 16,20*, (Kommentar zum Neuen Testament mit der Einheitsübersetzung), Echter Verlag, Würzburg 1985., 72. J. C. FENTON, *The Gospel of St. Matthew*, (The Pelican New Testament Commentaries), Penguin Books, New York i dr. 1963., 107-111.

⁷ Usp. J. C. Fenton, ... 108.

⁸ Pojam se susreće već u početnoj antitezi 5,21-24 gdje valja u odnosu prema bližnjemu izbjegavati već i same nadimke.

⁹ J. SCHMID, *Das Evangelium nach Matthäus*, (Regensburger Neues Testament), Verlag Friedrich Pustet, Regensburg ³1965, 145.

kao brvnu. Dijelovi su objedinjeni tematikom suda. U tekstualnoj kritici nema većih opaski i one postojeće nisu važne. Redak 4 poznaje prijevode u futuru: »kako ćeš reći« no poneki važan kodeks, Vulgata i naš prijevod ima prezent: »kako možeš reći«. ¹⁰ Odlomak kao i širi kontekst navodi nekoliko međusobno slabo povezanih Isusovih izreka. Zajednička im je tema međusobno ispravno ophođenje. Prvi dio odlomka tvore doduše reci 1-2, no zbog bogatstva sadržaja obrađuju se svaki zasebno. Rec 3-5 također tvore jedinstvo. Ipak reci 3-4 s paralelizmom i ponavljanjem obrađuju se zajedno a odvojeni redak 5 poziva na ostvarenje poruke.

3.1. Zabrana suđenja

Isus općenito zabranjuje suđenje drugih. Doziva u svijest njegove posljedice. Sud i suđenje drugih i pravu mjeru ophođenja prema drugima treba prepustiti Bogu da bi njegov pravorijek svakome pomogao.

3.1.1. Redak 1 je kratak: »Ne sudite da ne budete suđeni!«

Isusova zabrana suđenja jednako je radikalna kao i zabrana rastave (6,31-32) ili zakletve (Mt 5,33-37). Isus objašnjava da Bog nije čovjeka postavio sucem. Ovdje se radi o sudu i mogućoj odbačenosti i kazni. Matej drži suđenje nužnim ukoliko se ljudsko društvo protivi Božjem redu i ispravnom životu. ¹¹

Redak započinje imperativom prezenta te označava opće pravilo: nemojte suditi, ili se zabranjuje nastavak radnje: ostavite se, odustanite suditi. Zavisni dio rečenice donosi pasivni oblik aorista gdje glagol suditi označava: suđenje se neodređeno odgađa i premješta na kompetentnog izvršioca. Redak 7,1: s glagolom suditi, *krinein* izražava nepovoljni smisao: »kritizirati, naći pogrešku, osuditi«. ¹² No glagol *krino* ima po sebi veoma široko polje značenja. Tekst ne daje nikakve upute za suženo značenje. Prevodi se najradije općenito sa »suditi, biti sudac, donositi presude«.

Isusov početak: 'ne sudite' je jasan i izravno je upućen njegovim slušateljima i nasljedovateljima. Takav direktan ali neosoban izričaj s posljedicama osude

¹⁰ Usp. C. M. MARTINI e gli altri, *Il messaggio della salvezza*, Nuovo Testamento, Vangeli, Editrice ELLE DI CI, Leumann, Torino 1970., 348.

¹¹ Usp. W. GRUNDMANN, *Das Evangelium nach Matthäus*, (Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament) Evangelische Verlagsanstalt, Berlin ⁴1975., 219. W. GRUNDMANN, *Das Evangelium nach Lukas*, (Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament), Evangelische Verlagsanstalt, Berlin ⁷1974., 150. Govor dolazi iz židovskog svijeta s mnogostrukim sudovima i iz zajednice s crkvenom stegom (Mt 18,15-18) koja je povezana sa suđenjem. Nasuprot strogom suđenju stoji blaži Lukin oblik povezan obilno s opraštanjem, milosrdem i dobrotvornošću (6,37c-38).

¹² Usp. J. C. FENTON, ... 109.

ispravno tumači Jeruzalemska Biblija kada u svom tekstualnom aparatu ovo mjesto tumači aktivno i izričitije pa kaže: »Ne sudite druge, da vas ne osudi Bog« pri čemu se poziva na Jak 4,12.¹³ Iz rečenoga proizlazi da suđenje pripada Bogu.¹⁴ Tko sudi zasluge svoga bližnjega taj će na sud po zasluži.¹⁵ Isusovim je učenicima zabranjeno suditi, tj. vršiti sudačke službe. To si smije dopustiti onaj tko obvezatno prihvaća ista pravila i njihovu primjenu i na sebe. Pasivni izričaj u ovim recima znači isto kao i neosobno »se« – čime se u židovstvu prikriva prošireni način govora o Bogu. Matej se pridržava tog govora makar ne iznosi oštricu protiv farizeja (7,1-5). Isus kategorički traži suzdržanost od suda, jer bi u protivnom uključivao uznositi i preuzetni vlastiti stav.

Tako pasiv: »da ne budete suđeni« pretpostavlja Boga kao subjekt.¹⁶ Trebat će više misliti na analognu okolnost u svezi pete molbe u očenašu o otpuštanju dugova (6,12), što će biti tematizirano u prisposobi o velikom dugu (18,23-35): naša mjera u suđenju je proporcionalna onome u čemu će nas Bog suditi.¹⁷ Ne suditi nije izjednačeno s nerazlikovanjem. Razlikovanje između dobra i zla ostaje jedna od zapovijedi i osnovnih Božjih darova. Gospodin razlikuje dobro od zla i dapače želi da i mi budemo u stanju to činiti. No Bog jedino zna, jedino poznaje, ima moć, i pridržava si izvršenje te moći: »Moja je odmazda, ja ću je vratiti« (Rim 12,19). Tko sudi, izlaže se Božjem sudu: »Zato nemaš isprike, čovječe koji sudiš, tko god ti bio« (Rim 2,1).

W. Barclay navodi više velikih razloga¹⁸ zašto netko ne može suditi drugoga: 1) nikad nisu poznate sve činjenice ili cijela osoba. Hillel pojašnjava: »Ne sudi čovjeka dok nisi sam ušao u sve njegove okolnosti ili svaku njegovu situaciju.« 2) Uglavnom je nemoguće biti strogo nepristran. U odnosu prema drugima prevladava intuitivna, nerazumna pa i nelogična prosudba. 3) Isus je utvrdio vrhovni razlog zašto ne suditi: nitko nije dovoljno dobar da sudi drugoga.

¹³ Jeruzalemska Biblija, Stari i Novi zavjet s uvodima i bilješkama iz »La Bible de Jérusalem«, Uredili: A. Rebić, J. Fućak i B. Duda, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1994., 1401.

¹⁴ Usp. i Lk 6,37 u : La Bible, Traduction oecuménique, Les éditions du cerf, Paris, Société biblique Française, Villiers-le-bel, 1997., 2468.

¹⁵ Billerbeck uz 7,1 i 7,2 A 1. Usp. E. SCHWEIZER, Das Evangelium nach Matthäus, (Das Neue Testament Deutsch), Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1976., 107.

¹⁶ Taj se pasiv naziva teološkim pasivom. Usp. M. DUMAIS, Il discorso della montagna, Stato della ricerca, interpretazione e bibliografia, (Traduzione di M. Galizzi), Editrice ELLE DI CI, Leumann, Torino 1999., 347. Čitatelj židovske kulture naučen je izbjegavati Božje ime pa se neposredno razumijeva i posljednja zabrana suđenja.

¹⁷ Usp. P. FERRARI, ... 68.

¹⁸ Usp. W. BARCLAY, The Gospel of Matthew, (Volume one – Chapters I to X), The St. Andrew Press, Edinburgh 1972., 266-268.

Radnja suđenja drugih, i zato zabrana, tj. njezino prakticiranje odmah povlači za sobom posljedicu: »da ne budete suđeni«. Nije sasvim jasno da li se »da ne budete suđeni« odnosi na osudu u sadašnjosti, ili na budući Božji sud ili pak na oboje. Ako smo strogi u svojim sudovima o drugim ljudima, ustanovljujemo da nam se to jednako vraća. Ako ne sudimo svoje bližnje i drugi će oklijevati suditi nas. Ove se riječi ipak mogu primijeniti i na mnogo trajnije posljedice: čovjek koji sudi druge izazivlje Božji sud na sebe samog.

Mt 7,1 sasvim općenito pripada Isusu. Je li posrijedi uputa za ophođenje između pojedinih ljudi? Ili se stvarno postavlja u pitanje svako suđenje, također suđenje u društvu ili čak u Crkvi? U prilog svakog nesuđenja mogao bi govoriti redak 1. No velika većina tumača se slaže da se ovo mjesto ne tiče državnog sudskog bića.¹⁹ A ni crkveno se sudstvo ne smije suziti.²⁰ Uzdržavanje od crkvenog suđenja ne bi vodilo do pokore nego moralne raspuštenosti. Ipak se tako primjena ovog teksta svodi na to da se ljude ne procjenjuje i ne sudi.²¹ Zapovijed nije dakle apsolutna: mjerilo suđenja je ljubav. U sumnji o bližnjemu valja suditi njemu u prilog, skriveni grijeh ne smije se iznositi na vidjelo. Uvijek iznova valja biti na oprezu pred prebrzim sudom.

Čovjek zaslužuje da bude suđen istim njegovim riječima i njegovim sudom i ne opravdava ga unutarnja jasnoća koju misli da ima i koju svojata kada bližnjega podlaže suđenju.²² Redak 7,1 doziva u svijest drugoga i vlastito stanje stoga nudi zabranu suđenja zbog mogućeg vlastitog suđenja.

Unutar ljudske pravde valja razlikovati između suđenja djela i počinitelja. Isus se slaže s ispravnom čovjekovom presudom. Lk 6,37 zaziva pastoralni stav o zabrani suđenja da ne bismo bili osuđeni već valja opraštati, a Pavao u 1 Kor 2,15 gleda kako duhovni čovjek ne podliježe suđenju. Oproštenje i pravednost u rasporedu spasenja posljedica su božanskog ljubavnog ophođenja.²³ Sudac nad bližnjim mjeri se Božjim pravom koje sudi i učenika.

Isusov smisao razlikuje se od rabina koji razumiju Božje pravilo mudrosti da onaj tko druge blago sudi stječe pravo na blagi sud. Isus ne kaže: ostavite se pri suđenju drugih blagog mjerila, već mjerite mjerilom dobrote jer time se uvjetuje i ponašanje prema Bogu. Svi ljudi primaju prema svojim djelima (Mt 16,27), ali

¹⁹ Usp. U. LUZ, ... 377.

²⁰ Neumorno se upućuje na drastičnu osudu Ananije i Safire (Dj 5,1-11) ili oskvmitelje u Korintu (1 Kor 5,1-8).

²¹ Tome se suprotstavlja ljubav i bratsko-sestrinsko opraštanje.

²² Usp. U. NERI, ... 120.

²³ Usp. F. BOVON, *Das Evangelium nach Lukas*, 1. Teilband, 1,1 – 9,50, (Evangelisch-katholischer Kommentar zum Neuen Testament), Benzinger Verlag, Neukirchener Verlag, Zürich – Neukirchen Vluyn 1985., 324.

ipak i prema milosrđu Božjem. Stoga redak 7,1 ne može poreći da će posljedica ljudskog suđenja biti Božji sud.²⁴

3.1.2. Redak 2 nastavlja misao i glasi: »Jer sudom kojim sudite bit ćete suđeni. I mjerom kojom mjerite mjerit će vam se.«

U retku 7,2 kritika teksta se bavi izričajem »mjerit će vam se« koji latinski tekst prema rukopisu Theta i raznim minuskulnim rukopisima čita: »bit će vam ponovno odmjereno« ili »odmjereno u zamjenu«.²⁵ Mjesto 7,2b nalazi se kod Mk 4,24 u potpuno drugom smislu: »Mjerom kojom mjerite mjerit će vam se«. Egzeget zna da kontekst odlučuje o značenju jer se identične slike upotrebljavaju za uspješan navještaj evanđelja.²⁶

Inače je redak 7,2a sasvim nadovezan na prethodni redak 7,1, on je zapravo njegov produžetak: »Jer sudom kojim sudite bit ćete suđeni«. Tako je redak 1 temelj za redak 2a: sud se vraća na suca. Učeničko povoljno i nepovoljno suđenje drugih koristit će Bog na svom sudu.²⁷ Sud se premješta na drugo područje: ako je nečija mjera velikodušna, Bog će biti milosrdan (Ps 18,25-26).²⁸ Isus dosljedno zabranjuje suđenje ali njeguje bespogovorno zajedništvo s izbačenima, grešnicima i carinicima te je indiferentan nasuprot Božjem zahtjevu u zgodi o preljubnici (Iv 7,53 – 8,11). Luka proširuje Matejevo mjesto i opisuje bogatstvo opraštanja i obilje darova i time ublažuje suđenje.²⁹ Svakako u Mateju su dva druga značenja istoga glagola: 5,40 *krino*, »parničiti se« i 19,28 *krino*, »suditi« i ne dopuštaju zaključak da taj glagol znači samo osudu.³⁰ Krist nas želi očuvati od

²⁴ Usp. J. SCHMID, Das Evangelium nach Matthäus, ... 145. Usp. ISTI, Das Evangelium nach Lukas, (Regensburger Neues Testament, Verlag Friedrich Pustet, Regensburg³1955., 137. Matej u zadnjim dijelovima o zabrani suđenja preuzima Luku. Umjesto jedine zapovijedi Mt 7,1 Luka predstavlja četveročlanu formulu koja sadrži dvije zabrane i dvije zapovijedi. Cijela perikopa predstavlja, »ne sudite bližnjega« osim pod vidom milosrđa. Samo onaj tko je milosrdan bit će podložan isto takvom sudu. Suđenje u retku Lk 5,37 odnosi se na kritiku bližnjega s oprečnim mogućnostima suda i oprostjenja.

²⁵ Usp. C. M. MARTINI e gli altri, ... 348.

²⁶ ISTI; Luka tvori razvijeniji tekst (6,37-38). R. Bultmann računa s mogućnošću da Lk 6,37bc pripadnu izvoru Q. Iza suđenja i osuđivanja dodaje paralelno sazdanu riječ o mjerenju.

²⁷ Lukin Isus prvo zahtijeva da ne sudimo, tj. ne sudimo konačno. Luka iz glagola *krino*, »suditi općenito« izvodi *katadikazo* »osuditi« čime otpada bilo kakva dvoznačnost (6,37b).

²⁸ Usp. J. C. FENTON, ... 109.

²⁹ Usp. H. SCHÜRMAN, Das Lukasevangelium, Erster Teil, Kommentar zu Kapitel 1,1 – 9,50, (Sonderausgabe, Herders theologischer Kommentar zum Neuen Testament), Herder, Freiburg, Basel, Wien 2000., 361.

³⁰ Lk 6,37c-38a tu riječ ne suditi dopunjuje: »Praštajte i oprostite će vam se. Dajte i dat će vam se«. Dok kasniji razvoj o trunu i brvnu (Mt 7,3-5) upućuje da se radi o negativnim sudovima.

krivog, uznositog mišljenja i djelovanja. Tko o drugima sudi, grdi Boga, poriče mu snagu poravnavanja. Kršćanin prepušta suđenje i osuđivanje Božjoj mudrosti i pravednosti, tj. unutarnjem sucu: »Zato ne sudite ništa prije vremena dok ne dođe Gospodin koji će iznijeti na vidjelo što je sakriveno u tami i razotkriti nakane srdaca« (1 Kor 4,5).³¹

Tko se naime prisjeća kako mu Bog uzvraća istom mjerom kao i on svojim bližnjima morao bi se prestrašiti pa bi napustio svako suđenje.³² Moglo bi se dapače misliti na izvornu dvostruku riječ: ne sudite da ne bude suđeni (7,1); jer sudom kojim sudite bit ćete suđeni (7,2).³³ Prva i druga rečenica kao da proturječe. Isus je radikalno zabranio svako suđenje (7,1), a zajednica s uputom na pravi put nužno se opredjeljuje za blago i oprezno suđenje (7,2).

Slijed rečenice »jer sudom kojim sudite, bit ćete suđeni« (7,2) oduzima svaku sumnju o pouci koja se tu daje: ne sudimo druge da Bog u dan suda nas ne osudi. To se još sinonimno potvrđuje iz trgovačkog svijeta. Mjera koju primjenjujemo na druge bit će i nama odmjerena. Kod mjerenja istočnjak podiže skut svoje odjeće da bi mu u krilo usuli žito. »Mjera« suda može se razumjeti negativno, bez mjere, strogo, ili pozitivno, milosrdno, opet u pogledu na Božje ponašanje u suđenju.³⁴

Tako se zabrana suđenja objašnjava iz poslovnog života, u svakidašnjici što je s pravom bilo prošireno i u pogledu na posljednji sud. Svi naime stojimo pred Božjim sudom, a mjerila koja postavljamo drugima postavljaju se i nama: moj sud je Božji sud. Kršćanin ne sudi ukoliko suditi znači osuditi, jer ukoliko naši ljudski zakoni služe načelu naplate nemaju ništa zajedničko s pravim kršćanstvom.³⁵

Kršćaninova pravednost je pravednost unutarnjeg zakona: »Vi sudite po tijelu; ja ne sudim nikoga« (Iv 8,15). Isus ne osuđuje jer čovjeka gleda Božjim očima.³⁶ Vrijedi da više ne sudimo, tj. da ne stavljamo sebe ni druge više ili niže. Ne valja suditi slabijeg u vjeri i ponašanju ili po položaju kao što je sluga (Rim 14,1-4) i nije ispravno suditi brata, sunarodnjaka ili bližnjega jer to je sud protiv Zakona i njegovog tvorca (Jak 4,11-12).

³¹ Usp. K. O. SCHMIDT, *Die Religion der Bergpredigt, Grundlage rechten Lebens*, Drei Eichen Verlag, Hammelburg 1992, 163.

³² Usp. E. SCHWEIZER, *Die Bergpredigt*, Vandenhoeck & Ruprecht Göttingen 1982., ... 80.

³³ Usp. E. SCHWEIZER, *Das Evangelium nach Matthäus*, ... 107 kad govori da je izjava kod Luke još pojačana jer se izražava: ne osuđujte da ne budete osuđeni (6,37b).

³⁴ Jer krilo je haljina prebačena ispod pojasa da napravi džep i krilo žita je prihvatljivije od pune pregače. Usp. G. B. CAIRD, *The Gospel of St. Luke*, (The Pelican New Testament Commentaries), Penguin Books, New York i dr. 1985., 105.

³⁵ Usp. K. O. SCHMIDT, ... 164.

³⁶ *Isto*.

Jedva se može posumnjati u Isusovo podrijetlo ukupnog odlomka 7,1-2.³⁷ Redak 7,1 se općenito pripisuje Isusu radi svog radikalizma, a redak 7,2 može također poteći od njega. Ovaj je biblijski odlomak dobar primjer poteškoće da se objasni autentičnost evanđeoskih izreka. U svom etičkom radikalizmu zabrana suđenja odgovara apsolutnim zahtjevima u Matejevim antitezama. Zajednički predložak Mateja i Luke je već predano dobro iz izvora Q. Isus brani suđenje jer vrednuje drugog čovjeka i gleda da bi ga spasio.

Zato bi tek suženo glagol 'suditi' u Mateju imao smisao da osudi. Ivan spominje doduše sud i osudu ali Isus prije svega spašava (3,17; 16,11). Matej poziva drugdje na opraštanje (18,23-35)³⁸ i zapovijed ljubavi čak i prema neprijatelju kojemu je i Bog dobar (22,34-40; 5,43-48).³⁹ Suditi svoga bližnjega znači na neki način prisvajanje Božje uloge, jedino Bog duboko poznaje ljude. Moguće je izreći izvjesni sud samo nad osobama ako rabimo samo Božju mjeru: ljubav i milosrđe. Prispodoba vlastita Mateju o nemilosrdnom, tj. okrutnom dužniku predstavlja, naime, neograničeno milosrđe Božje (18,23-35).⁴⁰

U Mt 7,2b mjerenje je sinonimni paralelizam prema 7,2a, samo druga slika za suđenje. Opet, u drugom smislu, kao opomena na pravo slušanje riječi stoji Mk 4,24.⁴¹ Jakov to dobro pojašnjava: »Jer nemilosrdan je sud onomu tko ne čini milosrđa; a milosrđe likuje nad sudom« (2,13). Pavao preuzima Isusovu riječ o zabrani suđenja i prigovara farizejsko-židovskoj praksi o osudi drugih kao i čovjekovom nedosljednom djelovanju (Rim 2,1-6.17-24). Kako čovjek s čovjekom ophodi tako će se prema njemu ponašati Bog. Suđenje je svakako pridržano Bogu.

3.2. *Prispodoba o ispravljanju*

Evangelje u duljem iskazu od suđenja opominje o izgrađivanju. Drugi čovjek je Božja briga, uostalom po Isusovoj riječi ima tek trun a ja sam se dužan baviti sobom jer nosim brvno u očima. Izlaganje se prvo bavi paralelom a kasnije izvršenjem.

³⁷ Usp. F. ZEILINGER, *Zwischen Himmel und Erde, Ein Kommentar zur »Bergpredigt« Matthäus 5 – 7*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2002., 185.

³⁸ Luka baš ovdje prije mjerenja spominje opraštanje kao uvjet oproštenja (6,37c).

³⁹ Usp. M. DUMAIS, ... 348. Rüger dodaje da izvan evanđelja samo palestinski targum koristi tu maksimu u eshatološkom kontekstu.

⁴⁰ ISTI.

⁴¹ Usp. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Matthäus, ...* 146.

3.2.1. Reci 3-4: »Što gledaš trun u oku brata svojega, a brvna u oku svome ne opažaš? Ili kako možeš reći bratu svomu: 'De da ti izvadim trun iz oka', a eto brvna u oku tvom?«

Ovi reci tvore cjelinu te se njihov sadržaj obrađuje zajedno. Ljubav diktira bratsko-sestrinsku opomenu i moralna dobrota ne može biti ispravljач ako se navjestitelj nije ispravio. Suđenje drugih je i dalje zabranjeno, a ispravak je moguć ako se poradi na sebi. Matej i Luka se ovdje toliko slažu da dolazi u pitanje samo jedan sastav u izvoru Q. Matej dodaje sliku o trunu i brvnu, zabrani suđenja odmah, dok Luka to umetkom prekida. Inače se Luka razlikuje jedino po stilu. Izreke su sazdate iz dva retorička pitanja (7,3-4). Upitna čestica iza suženja svaki puta spominje pretjeranu predodžbu tuđeg truna i vlastitog brvna.

Usmena pareneza pokazuje se u 2. licu jednine. Posvojna zamjenica 2. lica pojačava učinak. Učitelj pokušava po etičkoj pouci dovesti u red život unutar zajednice. Stoga su se i te prvotno samostalne izreke rano vezale uz riječi o sudu. Po literarnoj vrsti pripadaju židovskoj mudrosti i ne odražavaju nikakvu apokaliptičku brigu. Za razliku od zakona osвете Matej preuzima inicijativu (5,38-39). Od njega primijećeni manjak nije samo trun nego brvno, veoma ozbiljna međuljudska smetnja. Matej ne važe, ne sudi već po etičkoj pedagogiji radi na sebi.

Izraz »brat« u 7,3 u Starom zavjetu više puta znači sunarodnjak, bližnji, a u Novom zavjetu započinje dobivati također značenje za pripadnika iste vjerske zajednice, kršćanina.⁴² Tako se riječ brat razumije u kršćanskom smislu i odnosi se na unutar crkvene odnose a ne samo isključivo za odnos između voditelja i ukupne zajednice.⁴³ Prvi put uporabljeni izraz »brat« po ondašnjoj jezičnoj uporabi uključuje i »sestru«.⁴⁴ Izraz ima konstitutivnu značajku u životu prvih kršćanskih zajednica (Dj 1,15; 11,1.29; 15,1.3). Tri puta ponovljeni brat (Mt 7,3-5) naznačuje na prvom mjestu izvjesnu napetost u kršćanskim zajednicama. Tako pažljivi čitatelji osjećaju naime razdražljivost među pitanjima u Mt 7,3-4. Crkvena stega ne smije nadglasati bratsko-sestrinsku opomenu. Samo u krajnjem slučaju Matej zagovara isključenje bližnjega, brata.

Mjesto izlaže dvije slike hiperboličnog značaja (7,3-4).⁴⁵ Pretjerana slika o trunu i brvnu želi pogoditi (kao Mt 19,24), traži pažnju prema bratu i poziva

⁴² Usp. Sveto pismo Stare in Nove zaveze, ... 1486 i 1483.

⁴³ Usp. F. BOVON, ... 335.

⁴⁴ Usp. Lk 6,41 i mnoga mjesta u Djelima apostolskim gdje brat uključuje a time i označuje i sestru (J. KREMER, Lukasevangelium, Kommentar zum Neuen Testament mit der Einheitsübersetzung, Echter Verlag, Würzburg 1988., 76.).

⁴⁵ Pretjerana je slika i prolaz deve kroz iglene ušice u odnosu na bogatašev ulazak u kraljevstvo nebesko (Mt 19,24) ili cijedenje komarca a gutanje deve (Mt 23,24).

na budnost protiv lažnog uzdizanja. Redak 7,3 povezuje se na ranije »oko« kod grijeha (5,29.38) ili je, kao svjetiljka tijela, bistro (6,22.23). Oko je određeno za gledanje Boga (5,8), svjetiljka je nasuprot tami (5,15). I mi ćemo biti svijetli i vidjet ćemo brata u svjetlu Božjem. Iznad svega vidjet ćemo sebe same. Postoji proturječje u izreci između truna u oku i brvna, a ima paralelu u velikom i malom dužniku (Mt 18,23-35).⁴⁶

Prispodoba o trunu i brvnu je priznavanje šaljive hiperbole (usp. 18,25; Mt 23,24). Trun i brvno su Isusov šaljivi način razmišljanja.⁴⁷ Humorom slike htio je pobuditi smijeh: licemjeru, naime, iz oka viri veliko brvno dok revno nastoji izvaditi trun iz oka svog brata. Isus je svakako imao smisla za humor. Ipak šaljivost ove slike ne bi smjela zakloniti ozbiljnost onoga čemu nas treba poučiti. Isus očekuje strogo samoispitivanje a tek onda tuđu prosudbu.⁴⁸ Nemamo pravo kritizirati ako nismo slobodni od pogrešaka. Uopće nemamo pravo kritizirati jer je toliko zla u najboljima i mnogo dobra u onima gorima.⁴⁹ Isus je uveo živopisnu sliku čovjeka s brvnom u vlastitom oku pokušavajući izvući trun iz nečijeg tuđeg oka. Izvaditi trun naravno ne znači da kršćani moraju ne zapažati zlo ili se uzdržavati od oblikovanja moralnih sudova. Tek čovjek bez pogreške ima pravo vidjeti pogreške drugih. Prije kritike čovjek treba biti spreman stati u isti položaj. Nitko nije dovoljno dobar da bi kritizirao bližnje. Valja se stoga usredotočiti na vlastite pogreške što znači one tuđe prepustiti Bogu.⁵⁰

Reci 3-4 sastoje se iz dva dvostruka pitanja, dakle iz dva dijela. Strogo održiv paralelizam se ne može utvrditi. Nema nekog sigurnog uporišta koje bi Matej bio pročitao u svojem uzorku izvora Q. Vjerojatno je, kako se naslućuje, Isusova riječ bila samo redak 3.⁵¹ No redak 4 nije nipošto redakcijski. Rec 3-4 (i dodani redak 5.) kao zatvoreni predani odlomak, ne nude nikakvo uporište za tradicionalnu dekompoziciju.⁵² U svojoj hiperbolično zaoštrenoformulaciji, svome direktnom oslovljavanju i jezično biblijsko mjesto odgovara Isusu makar se susreće i u nekim židovskim izrekama. Taj je židovski tekst Isusov. Jer pretjeranosti o trunu i brvnu pogađaju čovjeka da razlikuje dobro i zlo. Metafore dostižu grotesknost: bez daljnjega se može dogoditi da drugi ima trun u oku, a brvno se priječi u vlastitom oku. Skrivanje brvna u vlastitom oku je namjerno pojačanje: onaj tko ima

⁴⁶ Usp. J. C. FENTON, ... 109.

⁴⁷ Rabini katkad rabe tu temu.

⁴⁸ Usp. R. T. FRANCE, Matej, Uvod i komentar, (Novozavjetni komentari, Urednici: A. Birviš i S. Orčić, Tyndale New Testament Commentary, Prevela: J. Paro), Dobra vest, Novi Sad 1987., 133.

⁴⁹ W. BARCLAY, The Gospel of Luke, The St. Andrew Press, Edinburgh 1973., 79.

⁵⁰ W. BARCLAY, The Gospel of Matthew, ... 269.

⁵¹ E. SCHWEIZER, Das Evangelium nach Matthäus, ... 106.

⁵² Usp. U. LUZ, ... 376.

brvno u oku potpuno je slijep. Riječ koju slušatelj želi primijeniti na svog brata postiže suprotnost čim je primijeni na drugoga umjesto na sebe samoga.⁵³ Onaj tko sudi, osuđuje i ne zna oprostiti, zaboravlja da je sam potreban oprostjenja. Onaj tko nosi u oku brvno, ne vidi dobro i nesposoban je za bratsko-sestrinski ispravak.⁵⁴

Poziv da se promotri brvno i blokira naš ljudski pogled osvjetljuje redak 1. da se ne sudi. Slušatelj se na taj način postavlja u pitanje. Ako slušatelj ili čitatelj uzme u obzir da je u njegovom oku brvno, tj. ozbiljno zlo koje zasljepljuje, osjetit će se nesposobnim da vidi trun, tj. malo zlo u oku bližnjega. Brvno oduzima pogled za bitno, svjetlo koje obasjava. Cijela je osoba mračna čije oko je bolesno i vidi samo mali isječak svijeta. Brvno u oku boli. Isto tako traženje truna nanosi drugome bol. Isusova opomena ne cilja na stanje i područje bez boli i izbjegavanje svih sukoba. A trun može odstraniti onaj tko je odstranio vlastito brvno. Tako se slika o trunu i brvnu postavlja protiv svakog opravdavanja sebe.⁵⁵

3.2.2. Redak 5 zaključuje: »Licemjere, izvadi najprije brvno iz oka svoga pa ćeš onda dobro vidjeti izvaditi trun iz oka bratova!«

Valja izvaditi vlastito brvno. Onda se moguće uputiti i dalje što pokazuje budućnost glagola: »pa ćeš onda dobro vidjeti«. Jedanput priznati vlastiti propusti i pročišćeni vlastiti pogled moći će se ponizno okrenuti bližnjemu da on popravi svoje nedostatke. Takav mudrac posjedovao je autoritet, oslovljavajući optuženog kao licemjera s ironijom i rabeći, kao često semitski učitelji, najteže primjere koji poprimaju svoju snagu iz pretjerivanja.

Izraz licemjer označuje čovjeka čija djela nisu u skladu s mislima (Mt 6,2.5.16; 15,7; 22,18; 23,13); sigurno je upotrijebljen i u smislu što ga ima aramejska riječ *hanefa*, a koja u Starom zavjetu obično znači pokvarenjak, bezbožnik (23,15); on je katkada slijep (7,5) i njegov je sud netočan. Licemjer, *hypokrita* nekada označuje hotimičnu prijetvornost (Mt 22,18), ali ponekad znači i nesklad između vanjskog ponašanja i nutrine (Mt 15,7; 23,25.27), ili kao ovdje svjesnu i nesvjesnu dvoličnost. Često znači i opakost.⁵⁶ Samo se iz konteksta može odrediti točno značenje izraza. Isusov ukor o licemjerju⁵⁷ ostavlja otvorena vrata za bratsku opomenu (7,5). Najteže pogađa kada se netko smatra ispravnim, a druge

⁵³ Usp. E. SCHWEIZER, *Die Bergpredigt, ...* 80. Njemačka propovjednička literatura gotovo dosadno ponavlja kako je kod pokazivanja kažiprstom samo jedan prst okrenut prema drugome a tri prema sebi.

⁵⁴ Usp. M. GALIZZI, *Vangelo secondo Matteo, Commento esegetico-spirituale*, Editrice ELLE DI CI, Leumann, Torino 1999., 123.

⁵⁵ W. GRUNDMANN, *Das Evangelium nach Matthäus, ...* 220.

⁵⁶ *La Bible, Traduction oecuménique, ...* 2318.

⁵⁷ Mt 6,2 rabi izraz kako je licemjerstvo razglašavanje vlastite milostinje.

sudi.⁵⁸ Onaj koji prvi vidi trun u oku brata svoga, a ne vidi svoje brvno jest licemjer. Isus tim izrazom oslovljava pismoznance i farizeje. U eshatološkom govoru licemjer živi vlastitu vjeru na tako iskvareni način da Isus učitelj s pravom rabi protiv njega tvrde »jao« zazive (23,13-39). Isusov stil je različit jer je došao da dadne otkupninu za mnoge (20,28).⁵⁹ Licemjer tvrdi da ima jasnoću gledanja što ljudi zapravo nemaju.

Uz sve gore rečeno valja naglasiti da je ovo ipak jedino mjesto u evanđelju gdje se upravo učenici nazivaju licemjerima. Matej vjeruje da i učenici mogu počinuti grijeh farizeja (23).⁶⁰ Lažna religija koju Isus naziva licemjerstvom jest u stvari pokušaj da druge ljude omalovaži. Vođa i onaj koji stalno opominje često je u opasnosti licemjerstva jer zaboravlja vlastitu veću krivnju.⁶¹ Važno je izvaditi brvno iz vlastitog oka, a ne voditi brigu o trunu u oku bratovu. I nismo kadri ispraviti svog brata prije nego što uklonimo svoj vlastiti nedostatak.

Redak 5 svojim infinitivom mora imati finalni ili konsekutivni smisao. Završetak se izražava ironično kada na koncu spominje: ako te je još volja, možeš se očešati o brata svoga. Ne radi se jednostavno o tome da svatko očisti pred vlastitim vratima ili da nitko ne stavlja svoj nos u tuđe stvari. Mnogo je više posrijedi zajedničarsko ponašanje. Bratovljev grijeh nije jednostavno privatna stvar. Upitno je u Matejevom značenju da li i onda prisutnost brata koji je odstranio brvno kod odstranjenja truna ima karakter suda? To dalje i nije važno pa ništa ni ne stoji.

4. Zaključak: izbjegavanje sudova i osjetljivost za pogreške

4.1. Zaključak ne želi ponavljati i sažimati već gore izrečeno. Rezultati se svakako još izdvojeno ističu. Matej evanđelista u govoru na gori iznosi i traži ostvarenje ideala nesuđenja drugih. Posao suđenja pripada Bogu. To vrijedi za pojedince a trebalo bi vrijediti kao smjernica i zajednicama (posebno crkvenim) i državama. Sigurno država mora i uz cijenu sudova, prisile i kazne zaštititi slabe, nedužne, potrebne raznih vrsta. Na žalost i Crkva mora u svom ustrojstvu disciplinirati, suditi, kažnjavati. Ali kod ispravljanja valja uvijek početi od sebe, vlastitih propusta i prijestupa.⁶² Autentičnost i vjerodostojnost proizlaze iz vlastite kršćanske svijesti poštenja, požrtvornosti i služenja. Radikalnost i neupitnost ideala još uvijek poziva na pojedinačnu i zajedničarsku korekturu i izvršenje.

⁵⁸ Usp. E. SCHWEIZER, *Die Bergpredigt*, ... 81.

⁵⁹ Usp. P. FERRARI, ... 68.

⁶⁰ Usp. J. C. FENTON, ... 109-110.

⁶¹ Usp. W. GRUNDMANN, *Das Evangelium nach Lukas*, ... 153.

⁶² Papa Ivan Pavao II. znakovito je za veliki 2000. jubilej ispovijedio glavne propuste (grijehe) cijele Crkve minulih vjekova. Njegov primjer nisu slijedili drugi dužnici čovječanstva.

Zanimljivo je pak obazreti se na zaključke koje donose svi veliki komentari počevši od protestantskog komentara (NTD), Herderovog katoličkog komentara Novog zavjeta, novijeg niza komentara uz jedinstveni njemački prijevod (Einheitsübersetzung) u izdavačkoj kući Echter i evangeličko-(luteransko-)katoličkog niza komentara, kao i od druge gore navedene literature.⁶³ Ovdje je moguće navesti samo neka njihova zaključna razmišljanja o zabrani suđenja i poticaju na ispravljanje.⁶⁴ Oni redom zagovaraju potrebu radikalnosti nesuđenja, kulturu mirotvorstva, dijaloga, demokratičnosti i reviziju vlastitog razmišljanja i ponašanja.

4.2. Crkva je pozvana da ne sudi, a svijet na suradnju

4.2.1. Govor na gori trajno zastupa da se drugog čovjeka ne smije suditi. Valja mu pristupiti pozitivno. Čovjek se popravlja samo dobrotom, ljubavlju, razumijevanjem i opraštanjem. Već u Korintu Pavao nije mogao sprovesti Govor na gori pa savjetuje: ako se dva kršćanina ne mogu odreći svoga prava valja uspostaviti crkveni sud (1 Kor 6,1-11).⁶⁵ Novi zavjet se ne suprotstavlja služenju vojske koja često i prije reda rabi i sprovodi silu. Ivan Krstitelj čak i vojnike poziva na obraćanje (Lk 3,14). Etika kasnih pastoralnih poslanica pokazuje da prakršćanstvo nije izišlo na kraj s radikalnom Isusovom porukom o nesuđenju.⁶⁶ Ideal nesuđenja se međutim pokušavao ostvariti.

Umjesto prava na kritiku i osudu pred čovjekom stoji izazov Božje savršenosti (5,48). Druge ne valja stupnjevati na niže i više već poraditi na novom stvorenju (Pavao). Isusove se riječi iskrivljuju ako se njima osuđuje druge. Brvno je prvi kamen za kojim smiju posegnuti samo oni bez grijeha (Iv 8,7).

Matej vjerojatno ima pred očima konkretne prilike u zajednici kada spominje dobrohotne i naprasite koji se uznose i traže trun kod braće i sestara.⁶⁷ To je ukor protiv lažnih učitelja apostolskog vremena zbog kritiziranja stanja. Kritiziranje drugih, traženje vještica znači prebacivanje vlastite krivice na druge a jednako tako i bježanje od stvarnih poteškoća.⁶⁸

⁶³ Usp. pojedine autore, komentare i monografije u prethodnim i susljednim bilješkama.

⁶⁴ *Isto.*

⁶⁵ Usp. F. BOVON, ... 326.

⁶⁶ Ipak se uvijek tražila i doslovna primjena Govora na gori jer nudi nadilaženje ljudske sile i nepravde. To opravdava današnja industrija oružja i tehnika uništenja pa je Govor na gori opet važan tekst. Kršćani trebaju živjeti uzorno. Ne može se samo od države tražiti da se drži Govora na gori nego svaki pojedinac treba živjeti puninu kršćanske etike. Odgovornost u pozivu ili politici pokazuje da je teško između evanđelja i grijeha izabrati pravednost.

⁶⁷ Usp. H. KAISER, »Sie haben da etwas im Auge ...« Vom Richten (Mt 7,1-5), in: Die Bergpredigt entdecken, Lese- und Arbeitsbuch zur Bergpredigt, Katholisches Bibelwerk, Stuttgart 2000., 119.

⁶⁸ Usp. F. ZEILINGER, ... 188.

U redovništvu, ili kod baptista i posebno anabaptista zabrana ne suditi razumijeva se radikalno. To se doduše odnosi samo na pojedine kršćane i u izvjesnom smislu na (redovničku) zajednicu ili zajednice cijele vjeroispovijesti. Tako izlaze na vidjelo pokušaji savršenstva u kršćanskom nasljedovanju.

Prije svega tu valja spomenuti sirska i egipatska redovništva:⁶⁹ za anahorete je Isusova 'ne sudite' apsolutno središnja, žarište asketske kršćanske egzistencije uopće. Čini se kao da za te muževe u pustinji postoji jedina riječ nenasilje, mir, zajedništvo. Ima bezbroj zgoda kako su se crkveni oci suzdržavali od bilo kakvog suda. Bazilijevo pravilo (4. stoljeće) donosi zapovijed da se uopće ne sudi jer suđenje je klica svakog grijeha i udaljavanja od Boga.⁷⁰ To eshatološko postojanje redovnika na rubu svijeta u pustinji malo je i tek zamjetljivo svjetlo svijeta. Tako 'perfecti viri', savršeni muževi, za koje vrijedi apsolutna zabrana suđenja, žive jedni pokraj drugih i jedni za druge. Institucionalizirano redovništvo kod kojeg se nalazi zabrana suđenja na neki je način uspjelo udomiti kraljevstvo Božje, barem kao rubnu pojavu svijeta. Tako ovakav radikalni pokušaj ostvarenja u redovništvu dobiva na simpatiji.⁷¹

Crkvena povijest poznaje slučajeve gdje je došlo do konflikta. Toma Akvinski tri puta argumentira u prilog pravednog rata a četiri puta argumentira protiv rata.⁷² Ženevsko vijeće podupire kršćansku zabranu jer rat znači krvarenje, razaranje i pljačku. U Calvinovom⁷³ izlaganju Govora na gori osjeća se njegova nelagodnost kada brani pravedan rat no grešnik treba biti kažnjen, nevin obranjen. On misli da Isusove zapovijedi ravnaju privatnim životom kršćana a ne sudbinom kraljevstva. Tako većina tumača misli da sudbeni sustav nije obuhvaćen Mt 7,1-5.⁷⁴

4.2.2. Zabrana svakog suđenja, raznolikost, dijalog, mirotvorstvo prisutni su u crkvenoj i svjetovnoj povijesti i zalaganju. Govor na gori je praktičan i postao je jednim dijelom kršćanske individualne etike.⁷⁵ Tako se ne treba naime samo

⁶⁹ Usp. U. LUZ, ... 377.

⁷⁰ Usp. H. KAISER, ... 123.

⁷¹ Usp. U. LUZ, ... 380.

⁷² Usp. F. BOVON, ... 325-326. Već je Augustin navodio zapovijedi ljubavi prema neprijatelju i suzdržavanju od otpora (Lk 3,14; Rim 13).

⁷³ ISTI, 326.

⁷⁴ Usp. F. BOVON, ... 325. I sam Calvin se anonimno odupirao vjerskoj skupini baptista, posebno anabaptista jer su mislili drukčije, zastupajući apsolutnu zabranu suđenja drugih.

⁷⁵ Usp. U. LUZ, ... 377-378: Od Grka razlikujemo stupnjeve u dobru (etiku). Isusova zabrana svakog suđenja nastavlja se u novijoj povijesti kao pokušaj radikalnog nekonformizma pod Harrisonom čije je nastojanje da odstrani sudove propalo na protivljenju Cromwella i umjerenih. Tolstoj u svom mirotvorstvu nasuprot sudovima svog vremena priznaje poštenje rane Crkve zbog življene radikalnosti Mt 7,1-5.

država brinuti za izvršenje Govora na gori nego je svaki pojedinac pozvan težiti k punini kršćanske etike.⁷⁶ Slikoviti Govor na gori tiče se naše svakidašnjice. Drugi vatikanski sabor dobro izriče: »Bog je jedini sudac i ispitivač srdaca. Stoga nam zabranjuje da sudimo o ma čijoj unutarnjoj krivnji« (GS, 28).

Na temelju psiholoških mehanizama pojedinca i raširenog mišljenja možemo učiti odstraniti porasle slike neprijatelja. Valja potaknuti inicijativu opraštanja prema protivniku. Treba se duhovno i materijalno razoružati.⁷⁷ Time nije zabranjeno profano suđenje. Treba koristiti amnestiju a ne osudu. Božji konačni sud mjerit će se našim sudom. F. Alt govori da religija i politika više ne dijele s jedne strane/s druge strane nego ili/ili, ideal Govora na gori ili konac povijesti.⁷⁸ Stečenu pa i nesavršenu demokraciju ne valja postaviti u pitanje, vrednija je od diktature ili anarhije.⁷⁹

Postmoderna pledira za proširenje vidnog polja. J. F. Lyotard, glavni mislilac post-moderne, govori za 2000. jubilej: nijedna apsolutna istina nije plauzibilna jer svaka se istina izlaže sumnji totalitarizma i zaslužuje sumnjičavost.⁸⁰ Nakon holokausta različitost je osnovno etičko pitanje i zahtjev.⁸¹ Židovski filozof Levinas očekuje da se sve okrene stvarnosti drukčijeg i drugoga.⁸² Drugome pripada pravo na život, jezik, vjeroispovijest i dr. Govor na gori u svom odlomku Mt 7,1-7 zapravo pozitivno promiče uvažavanje a ne osudu drugog, pretpostavlja i prihvaća bogatstvo raznolikosti, svoju stvar i tuđu potražnju rješava dijalogom, uspostavlja i polazi od svojega poštenja, i ljubavi.

⁷⁶ Usp. F. BOVON, ... 326.

⁷⁷ Na svim razinama crkvenog djelovanja zagovara se pravo razoružanje (usp. F. BOVON, ... 327.).

⁷⁸ Usp. F. BOVON, ... 328.

⁷⁹ ISTI, 327.

⁸⁰ Usp. H. KAISER, ... 121.

⁸¹ ISTA, ... 122.

⁸² *Isto.*

Summary

PROHIBITION OF JUDGING AND SOLICITUDE OF CORRECTION (Mt 7,1-5).

The Discourse of the mountain does not judge the others and every correction begins from himself.

The Matthew's fragment (7,1-5) of the Discourse on the mountain (5 – 7) treats Jesus' dispensation of judging (7,1). The judging and measuring turn to man and woman as boomerang (7,2). The exaggerated image of plank stresses the own guilt and the small image of splinter diminish belonging to someone else (7,3-4). The plank, the own big obstacle should be taken and only then the man or woman could go to correct the others (7,5).

The Matthew's fragment about judging and correction joins together in all with Luke, except that this parallel speech on judging, or expressive condemnation (6,37-38.41-42) is interrupted by an inserted piece on blind man to guide another and on surpassing of a disciple against the teacher (6,39-40). Furthermore the Luke's fragment after the prohibition of the condemnation speaks on mercy expressed by dispensation. Luke than speaks here much more extensive from Matthew on benevolence, that is generous donation. Otherwise Mt 7,2b: »And the amount you measure out is the amount you will be given« is read only in Mk 4,24b: »The amount you measure out is the amount you will be given – and more besides«. Here in Mark and in minor measure in Luke is also the word on expansion of donation.

The tradition is nevertheless complex: Matthew's and Luke's words on judging are taken from source Q, the expression of measure has triple tradition (Mt 7,2b; Mk 4,24b; Lk 6,38c) and the expressions on splinter and plank originate again from common source Q (Mt 7,3-5; Lk 6,41-42). Preceding to the Matthew's section on the prohibition of judging and the solicitude of correction creates the command of the love to the enemy (5,34-48).

The here undertaken biblical and theological analysis of the pericope of Mt 7,1-5 starts from the context and treats judging, measuring, the others splinter and the proper plank. As concluding Jesus insists on the radical non-judging of the others. The evangelical exposition guides to inevitable proper correction and only then allows the eventual minor correction in the community of the brothers and sisters in the New Testament.

Key words: judging, condemnation, generous measure, splinter, plank, correction.